

NA POMOC VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCI

K OTÁZCE ÚSTUPU

Podplukovník Alois Chládek

V posledních letech se ve vojenskovědecké práci nevěnuje téměř žádná pozornost otázkám ústupu. Otázky ústupu nejsou ve vojenskoteoretických pracích rozpracovávány, pojem ústup je chybně chápán, termínu »ústup« se nesprávně používá a dokonce se projevuje snaha vyhýbat se mu vůbec. Místo termínu ústup se pak používá termínů »odchod« nebo »odchod s bojem«, »boj na zdrženou«, »pohyblivá obrana« a p. Tímto zaměňováním názvů dochází i k zatemňování a opomíjení jedné z důležitých činností vojsk.

Cílem tohoto článku je ujasnit obsah pojmu ústup, obrátit pozornost čtenářů Vojenské mysli na otázky ústupu a dosáhnout toho, aby tyto otázky nebyly nadále opomíjeny, nýbrž aby se staly předmětem teoretického bádání i praktického výcviku — jak si svým významem zaslouhují.

Vymezení obsahové náplně pojmu »ústup«

Obsah pojmu ústup není dosud přesně vymezen, a proto bývá různě chápán a vysvětlován.

V starších pramenech (»Enciklopedičeskij slovar«, »Bolšaja sovětskaja enciklopedija«) je ústup definován jako »m a n é v r vojsk s cílem vyvést je z nevýhodné operační situace a vytvořit výhodnější podmínky pro následující bojovou činnost; uskutečňuje se na operačním a strategickém stupni organisovaně, plánovitě a jen na rozkaz staršího náčelníka«. Obdobně je definován pojem ústup i v Oper-II-15, avšak místo označení »manévr« se uvádí, že jde o »druh předvídané nebo vynucené operační činnosti frontu (armády)«.

Toto vysvětlení pojmu ústup dosud převládá. Pojmem »ústup« se rozumí manévr (nebo operační činnost) uskutečňovaný na stupni operačním nebo strategickém.

Takové chápání pojmu »ústup« je nesprávné.

Podle novějších názorů (kritika Velké sovětské encyklopedie, uveřejňovaná v sovětském časopise »Vojennaja mysl« r. 1955—56, výsledek diskuse v SSSR o manévru) není ústup manévrem, nýbrž druhem bojové činnosti; tato činnost může být záměrná nebo vynucená.

Toto pojetí pojmu »ústup« je podle mého názoru zcela správné, jak vysvitne z rozboru, a je třeba v dalších úvahách vycházet z toho, že ústup je bojová činnost a nikoli manévr.

Uvedenými závěry z citovaných sovětských pramenů byla sice vyřešena podstata ústupu, avšak protože dosud nebyl proveden jeho všestranný rozbor, není tato otázka dosud objasněna do všech podrobností.*)

*) Důkazem toho je pozdější pojednání v článku J. A. Razina ve sborníku »Válka a vojenská věda«, str. 89 (viz kritiku tohoto pojednání ve sborníku »Válka a vojenská věda«, díl II, str. 86—87).

Jak je tedy třeba správně chápat pojem »ústup«?

Pokusím se o rozbor tohoto pojmu a o ujasnění a vymezení jeho obsahu.

Vycházím ze závěrů (z citovaných sovětských pramenů), že ústup není manévr, nýbrž bojová činnost.

Bojová činnost je v podstatě vedení boje s protivníkem.

Naše řády uvádějí dva základní druhy bojové činnosti, a to útok a obranu, a z nich pak útok jako hlavní druh bojové činnosti.

Podstata těchto druhů bojové činnosti je asi tato:

Při útoku ničí vojska nepřítele za postupu kupředu (do sestavy obránce); při úspěšném vedení boje přerůstá útok v pronásledování, při němž vojska, bojující s nepřítelem, pronikají na jeho území.

V obraně bojují vojska s nepřítelem převážně na místě (drží zaujatý terén); při neúspěšném vedení boje přerůstá obrana v ústup, při němž vojska bojují s nepřítelem za pohybu dozadu (opouštějí vlastní území).

Hlavním a určujícím druhem bojové činnosti je útok a tomu pak odpovídá odvetná činnost protivníka. Se zřetelem k poměru sil projevuje se odvetná činnost protivníka buď ve formě obrany nebo ve formě ústupu (po případě i ve formě útoku). V těchto jednotlivých případech nabývá útok buď rázu

- zteče — na protivníka, který se brání na místě (vede obranu);
- pronásledování — protivníka, který ustupuje;
- střetného boje (střetného sražení) — s protivníkem, který rovněž útočí.

Má-li útočník převahu sil a po porážce obránce zahájí jeho pronásledování, má odvetná činnost protivníka formu ústupu.

Ústup se liší od útoku a obrany především tím, že v útoku a obraně dochází k rozhodnému utkání sil bojujících stran, kdežto za ústupu tomu tak není. Cílem ústupu je právě vyhnout se rozhodujícímu utkání s protivníkem.

Ústup označuje činnost, která je pravým opakem útočné bojové činnosti. Podstatou útočné činnosti je zasazování úderů nepříteli za postupu kupředu (fronta se pohybuje kupředu); podstatou ústupu je naopak odražení úderů nepříteli za pohybu dozadu (fronta se pohybuje dozadu).

Srovnáme ústup s obranou.

Cílem obrany je udržet zaujatá postavení, odrazit útok protivníka, způsobit mu ztráty a vytvořit podmínky pro přechod do útoku. Obránce se v prostoru, který zaujal, všemi svými silami utká s protivníkem v úporném a rozhodném boji (sražení).

Na rozdíl od toho není cílem ústupu udržet zaujatá postavení, nýbrž působit protivníku ztráty, mařit jeho útočné záměry, vyhnout se však rozhodujícímu utkání s protivníkem, uchovat síly za cenu ztráty terénu a vytvořit podmínky pro úspěšnou obranu v hloubce nebo k provedení jiných nutných opatření.

I když se ústup od obrany liší, pokud jde o cíl a způsob vedení boje, přece se oba tyto druhy bojové činnosti navzájem doplňují.

Při ústupovém boji (operaci) dochází k postupnému vedení obrany na jednotlivých obranných čarách, v obranném boji (operaci) pak k ústupu jednotek z jednotlivých postavení pod tlakem nepřítele (v zabezpečovacím

pásmu, z předsunutého postavení a p.). Obdobně je tomu i v útoku (útočné operaci). I tu někdy dochází k tomu, že část sil vede obranu (ku př. k ochraně boků), ve výjimečných případech i ústupový boj (ku př. při protiúderu nepřítele). Naproti tomu se útočná činnost může provádět jak v obranné operaci (protizteče, protiúder), tak i (v menším rozsahu) za ústupu.

Obsah pojmu ústup bychom mohli definovat takto:

ÚSTUP (otstuplenije) je druh bojové činnosti vojsk používaný proti nepříteli, který je ve velké převaze, s cílem uchránit živou sílu a bojovou techniku před zničením a vytvořit výhodnější podmínky pro boj s útočícím nepřítelem v hloubce obrany. Ustupující vojska se v boji s nepřítelem vyhýbají rozhodujícímu utkání, opouštějí zaujatá postavení a používají manévru, aby unikla zpod ničivého úderu útočníka. Ústup (stejně jako obrana) je jen dočasný druh boje vedený za určitých situací se zřetelem na pozdější přechod k aktivní činnosti.

Ústup (obdobně jako obrana) se provádí nejen podle předem zpracovaného plánu, ale může být i vynucenou činností pro vojska provádějící jinou bojovou činnost (na př. obranu).

A nyní si všimněme otázky, v jakém rozsahu (na jakém stupni) se může ústup provádět.

Názor, že jde pouze o činnost operační (nebo strategickou), je, jak jsem již zdůraznil, zcela nesprávný. Je-li ústup druhem bojové činnosti (a tím jistě je) stejně jako útok nebo obrana, platí tedy pro bojovou činnost »ústup« táž hlediska jako pro útok a obranu. Bojovou činnost »útok« a »obranu« je možno provádět v jakémkoli rozsahu — nejmenší jednotkou počínaje a operačními svazy (strategickým uskupením) konče. Pak jde o útočný nebo obranný boj jednotek až svazků, útočnou nebo obrannou operaci (tažení) operačních svazů (strategických uskupení). Stejně tak je tomu i s bojovou činností »ústup«. Může být rovněž prováděna v jakémkoli rozsahu; není žádného důvodu, proč by tomu tak nemohlo být. Lze tedy ústup provádět jak na stupni taktickém, kdy půjde o ústupový boj jednotek (počínaje družstvem) až svazků, tak i na stupni operačním (strategickém), kdy půjde o ústupové operace operačních svazů.

*

Konečně je třeba se ještě zmínit o pojmu »odchod« a ujasnit jeho vztah k ústupu.

ODCHOD je manévra prováděný záměrně s cílem vyvést vojska zpod úderu nepřítele a zaujmout co nejvýhodnější položení (situaci) k další činnosti. Rovněž jako jiné formy manévru může být uskutečněn v různém rozsahu.

Rozdíl mezi odchodem a ústupem je tedy tento: Odchod je manévra (tedy v podstatě přemístění sil,^{*)} kdežto ústup je bojová činnost (vedení boje s protivníkem); odchod se provádí vždy záměrně, kdežto ústup bývá zpravidla v y n u c e n činností nepřítele.

Mezi ústupem a odchodem je do jisté míry obdobný vztah jako mezi útokem a čelním manévrem (konkrétně manévrem z týlu k frontě). Tak jako v průběhu útoku se používá manévru z týlu k frontě, t. j. organizovaného a rychlého přemístění vojsk z hloubky s cílem zaujmout nejvýhod-

^{*)} Viz článek ve Vojenské mysli čís. 3/56, str. 102 — »Manévra«.

nější položení (situaci) k zasažení úderu nepříteli, stejně tak se za ústupu používá manévru od fronty do týlu (odchodu) — organisovaného a rychlého přemístění vojsk od fronty do týlu s cílem uniknout z pod úderu nepřítele.

Odchod je manévr používaný nejčastěji při ústupu jakožto prostředek k úspěšnému vedení této bojové činnosti. Naproti tomu k zabezpečení provedení manévru »odchod« je mnohdy nutná bojová činnost krycích vojsk ve formě ústupu.

Uvedu příklad.

Divise v boji s nepřítelem, který je ve velké převaze, používá ústupu — vede ústupový boj. Při tom jednotky (útvary) divise provádějí postupně manévr, »odchod«, k vyvedení vojsk zpod úderu nepřítele a k zaujetí nové obranné čáry v hloubce. Manévru odchod se při tomto ústupovém boji divise používá k tomu, aby bylo umožněno vést ústupový boj na postupných čarách.

V jiném případě provádí divise přemístění na obrannou čáru v hloubce, aniž hlavními silami bojuje s nepřítelem. V tomto případě nejde o ústupový boj, nýbrž o manévr — odchod divise. K zabezpečení provedení tohoto manévru vyčleňuje si divise část sil ke krytí odchodu — t. zv. zadní voj (odřad). Tato krycí vojska pak v nutném případě bojují s nepřítelem za pohybu dozadu — t. j. vedou ústupový boj, a tím zabezpečují odchod divise.

*

Z á v ě r. Ústup je druh bojové činnosti tak jako útok a obrana. Je to boj s nepřítelem za pohybu dozadu a je tedy pravým opakem útoku. Může se provádět v jakémkoli rozsahu. Jeho cílem je uchovat za cenu ztráty terénu síly pro další činnost. Při ústupu se často používá manévru »odchod« k vyvedení vojsk zpod úderu nepřítele.

Ústup jakožto druh bojové činnosti existoval a bude existovat a nemá smysl vyhýbat se tomuto pojmu. V praxi se tradovalo, že slova »ústup« a »ustupovat« používáme jen k označení činnosti nepřítele, kdežto k pojmenování téže činnosti vlastních vojsk že se užívá slov »odchod« a »odcházet«. Tento výklad by byl nevědecký a naprosto chybný, protože by nebylo logické užívat různých názvů pro týž pojem podle toho, jde-li o nepřítele nebo o vlastní vojska. Kromě toho je třeba vzít v úvahu to, že by slova »odchod«, »odcházet«, vzhledem k svému ustálenému významu v češtině nebyla vhodným označením pro činnost, která je obsahem pojmů »ústup«, »ustupovat«.

Kdy se používá ústupu?

Ústupu se používalo v různém rozsahu ve všech minulých válkách, a proto i v soudobé válce bude třeba v závislosti na situaci používat této formy bojové činnosti. Se zřetelem k situaci půjde buď o ústup předem plánovaný podle zámyslu staršího náčelníka nebo o ústup vynucený přímou činností protivníka. V prvním případě situace dovoluje několik možných řešení a rozhodnutí pro ústup je v dané situaci nejvhodnější; v druhém případě se situace vytváří tak, že není výběru, a my jsme nuceni organisovat a provádět ústup. Avšak i vynucený ústup může být proveden jen se souhlasem staršího náčelníka.

Uvedu některé typické situace, za kterých může dojít k ústupu (ať už předem zamýšlenému nebo vynucenému).

1. Nepřítel zahájí útok takovými silami, že obránce není s to odrazit útočníka ani klást mu účinný odpor. K úspěšnému vedení boje s útočníkem je nezbytné přitáhnout doplňkové síly z poměrně značné vzdálenosti (př. případě je teprve soustředit nebo dokonce zmobilisovat). V tomto případě se může jevit jako nejúčelnější forma činnosti obránce (kromě tvrdošíjně obrany na místě) ústup s cílem uchránit vojska před zničením, vyčerpat útočníka a získat čas k přisunutí doplňkových sil a k organisování úderu na nepřítele soustředěnými silami nebo k organisování obrany v hloubce. Půjde zpravidla o ústup v rámci operačním.

V průběhu války bude často účelné vést ústup v rámci operačním k získání času na provedení přeskupení a na přisunutí sil na ohrožený směr.

2. Vojska bojující s nepřítelem jsou ve velmi těžké situaci, která se může zlepšit jen tím, že se za boje s nepřítelem stáhnou ve směru vlastních druhých sledů (záloh), čímž se vytvoří nové uskupení vojsk, které bude dosti silné k rozdrcení nepřítele.

K ústupu v souvislosti s uvedenou situací bude zpravidla docházet na taktickém stupni. Půjde zpravidla o ústup jednotek z předních postavení obranného pásma, nejsou-li vzhledem k převaze útočníka s to klást účinný odpor a provedení protizteče druhým sledem (zálohou) by nebylo úspěšné. V tomto případě je vhodnější, aby se tyto přední jednotky za boje s útočníkem stáhly na postavení svých druhých sledů (záloh), zesílily obranu na tomto postavení a vytvořily tak podmínky pro zastavení nepřítele a provedení protizteče zálohou (druhým sledem) staršího náčelníka.

Dávám na uvážení, zda v souvislosti s uvedenou situací bude v některých případech prováděn ústup i na stupni svazků z prvního pásma obrany, je-li obrana armády organisována s úsilím na druhém pásmu obrany.

3. Vojska jsou v takové situaci, že k jejímu zlepšení je nutno stáhnout síly na výhodnější čáru v hloubce, na př. za vodní překážku.

Půjde zpravidla o ústup na stupni taktickém, a to v případě, kdy vojska přešla do obrany na dosažené čáře, která není výhodná pro úspěšné vedení obrany.

4. Uskupení vojsk posílí obranou úspěšně odráží zteče nepřítele. Naproti tomu na frontě jednoho nebo obou sousedů nepřítel značnými silami prolomil obranu a rozvíjí útok do boků nebo týlu našeho uskupení. V tomto případě může starší náčelník v souladu se zámyslem rozhodnout vyvést toto uskupení zpod úderu. K zabezpečení vyvedení uvedeného uskupení se vyčlení krycí vojska a ta vedou ústupový boj až do ukončení odchodu hlavních sil.

5. Ústupu často používají malé jednotky plnící úkoly bojového zabezpečení vojsk. Jde o ústupový boj průzkumných jednotek, jednotek bojového, pochodového a strážního zajištění.

6. V průběhu vedení obranné nebo i útočné operace (boje) často dochází k tomu, že část sil je nucena vést ústupový boj. Bude to v situacích, kdy vzhledem k převaze nepřítele není možno jiným způsobem uchránit tato vojska před zničením.

Z uvedených příkladů vyplývá, že v závislosti na situaci může být cílem ústupu

- uchránit vojska před zničením, vyčerpat nepřítele a získat čas k přisunutí záloh a k organisování úderu na nepřítele soustředěnými silami;
- stáhnout vojska k vlastním zálohám (druhým sledům) k vytvoření nového uskupení umožňujícího přejít k odvetné činnosti;
- zaujmout výhodnější čáru v hloubce;
- zabezpečit vyvedení vojsk zpod úderu a získat tak volnost manévru.

Ústup je velmi složitá bojová činnost. Vést ústup organisovaně a plánovitě je činnost, zejména na vyšším stupni, velmi obtížná.

Kromě toho má ústup na vyšším stupni mnoho záporných znaků. Z těchto důvodů se rozhodnutí k ústupu činí jen v krajním případě, kdy všechny jiné prostředky zklamou. Při rozhodování k ústupu na stupni operačním a strategickém (jde o předem zamýšlený ústup) je třeba zvážit, zda výsledek, jehož se ústupem dosáhne, vyváží záporné stránky ústupu.

Ústup je spojen se ztrátou terénu. Jde-li o vlastní území, má tato ztráta špatný vliv na morálku vojsk a na zápolí. Při ústupu dochází i ke ztrátám materiálním (nelze vše evakuovat a je nutno značné materiální hodnoty zničit, aby jich nevyužil nepřítel). Ústup provedený v rámci strategickém má velký politický význam, pokud jde o mezinárodní vztahy (př. z druhé světové války: Japonsko a Turecko spojovalo otázku napadení SSSR s dobýváním Stalingradu; kdyby Sovětská armáda upustila od hájení Stalingradu a ustoupila, bylo by došlo k zahájení válečných akcí Japonska a Turecka proti SSSR).

S ústupem na stupni strategickém a operačním je spojena evakuace obyvatelstva, průmyslu a různých zásob, což vyžaduje velkou organisátorskou práci. Při špatné organisaci evakuace může vzniknout chaos a panika, které mohou značně ztěžovat činnost vojsk. K provedení evakuace je třeba značného množství různých dopravních prostředků (železnice, aut, lodí) a vyhradit pro to komunikace. To může být rovněž na újmu činnosti vojsk. Během ústupu je dále neobyčejně ztížen odsun raněných a zároveň poškozené výzbroje a zařízení. V souvislosti s tím dochází k nenávratným ztrátám. Kromě toho po dobu ústupu je těžké udržet vysokou kázeň a zároveň vysokou morálku vojsk.

Způsob provádění ústupu

Situace, za níž k ústupu dochází, a cíle ústupu vtiskují své zvláštnosti organisaci a způsobu jeho provádění.

Pro ústup předem zamýšlený je charakteristická organisovanost a plánovitý průběh činnosti vojsk, široké využívání manévru a aktivita činnosti, takže do jisté míry je tu volnost jednání. Při vynuceném ústupu za situace, kdy vzhledem k převaze a silnému náporu nepřítele je starší náčelník nucen dát souhlas k opuštění zaujatých postavení, je způsob vedení ústupu diktován činností útočníka.

Cíl ústupu má určující vliv na způsob vedení ústupového boje (operace). Je-li cílem ústupu zdržovat útočníka, působit mu ztráty a získat čas k provedení nutných opatření, bojují ustupující vojska úporně s nepřítelem a zdržují co nejdéle útočníka postupnou obranou na jednotlivých čarách. Délka trvání ústupu a doba vedení obrany na postupných čarách je určena dobou, které je třeba k přeskupení a soustředění vojsk pro organisování

pevné obrany v hloubce nebo k provedení odvetných úderů, k organizaci a provedení evakuace opouštěného území a p.

Má-li být ústupovým bojem jen zabezpečen odchod hlavních sil, bude jeho trvání omezeno dobou potřebnou k provedení tohoto odchodu.

Při ústupu bez ohledu na to, zda jde o ústup předem zamýšlený nebo vynucený, nebo na jakém stupni je prováděn (malou jednotkou nebo operačním svazem), vedou vojska boj s nepřítelem na mezilehlých čarách, které postupně zaujímají k přechodné obraně.

Počet mezilehlých čar a vzdálenost mezi nimi záleží na cíli ústupu, na stupni, na jakém je ústup prováděn, na rázu činnosti nepřítele, na terénních podmínkách a na jiných činitelích. Jde-li o ústup na stupni operačním, má být minimální vzdálenost mezi těmito čarami taková, aby po vyvedení vojsk ze zaujaté čáry na následující musel nepřítel měnit svá palebná postavení dělostřelectva. Mezilehlé čáry se podle možnosti určují podél terénních čar vhodných k obraně, skýtajících dosti překážek v předpolí a zabezpečujících dobré podmínky k pozorování, ochranu křídel, manévry zálohami a vhodné podmínky pro další pokračování ústupu.

Doba vedení obrany na každé mezilehlé čáře k zadržení nepřítele se určuje časem, kterého je třeba k vyjití části odváděných sil z boje, k jejich odpoutání od nepřítele, k odchodu na další čáru a k jejich přípravě na této čáře pro boj s nepřítelem.

Ustupující vojska zaujímají mezilehlé čáry podle zásad k spěšnému přechodu do obrany na široké frontě.

Při vynuceném ústupu, jehož cílem je spojit se s vlastními zálohami (druhými sledy), bojují vojska s nepřítelem v obranné sestavě a v celé sestavě ustupují dozadu až k postavení záloh (druhých sledů). Tyto zálohy buď zesílí nebo pokračují v odchodu a zaujmou další čáru v hloubce, aby převzaly boj s nepřítelem po případném jejich ústupu.

Při provádění ústupu se používá manévru »odchod« k rychlému přemístění sil. Při odchodu na vyšším stupni a na větší vzdálenost je sestava vojsk členěna na krycí jednotky, které chrání vyjití z boje, odpoutání a odchod hlavních sil, a hlavní síly, které provádějí manévru odchod. Jsou-li hlavní síly upoutány do boje, ustupují z jedné čáry na druhou tak dlouho, až se odpoutají od nepřítele. Po odpoutání od nepřítele kryjí odchod zadní voje (odrády, záštity).

Na způsob provedení ústupu má velký vliv složení pronásledujících vojsk nepřítele. Tanková a mechanisovaná vojska využitím své rychlosti a úderné síly mohou lépe poutat ustupující jednotky, ztěžovat odpoutání sil, předejít odcházející jednotky po rovnoběžných cestách, zabránit jim v zaujetí obranné čáry nebo odříznout jim cesty odchodu. Proto musí být ústup organizován a zabezpečen se zřetelem na složení vojsk nepřítele.

Ustupující vojska musí být vždy připravena na boj se vzdušnými výsadky nepřítele, které budou shazovány do týlu ustupujících vojsk s úkolem obsadit a držet komunikační uzly, soutěsky, mosty a p. a mařit odchod vojsk.

Cíle ústupu může být dosaženo jen tehdy, když ústupový boj je veden organizovaně, když vojska postupnou obranou na jednotlivých čarách kladou odpor nepříteli, působí mu ztráty, maří útočné záměry, zdržují jeho postup a uchovávají si tak volnost manévru. Při špatně organizovaném ústupu je nebezpečí, že dojde k panice a k bezhlavému útěku vojsk.

Z á v ě r

Pokusil jsem se ve svém článku provést rozbor obsahu pojmu »ústup« a uvedl jsem řadu názorů na jeho použití a provádění.

Tím jsem nechtěl a ani nemohl vyčerpat celou problematiku ústupu. Cílem mého článku je dokázat, že ústup je druh bojové činnosti tak jako útok a obrana, a upozornit na nutnost řešení otázek organizace a vedení ústupového boje a operace. V souvislosti s tím vyvstane řada dalších problémů, kterými by bylo třeba se zabývat, jako na př.

- použití zbraní hromadného ničení (atomových, biologických) ustupujícími vojsky a ochrana před nepřátelskými údery těchto zbraní,
- PVO ustupujících vojsk,
- organizace protiradiotechnických opatření v ústupovém boji a operaci,
- zvláštnosti činnosti tankových a mechanisovaných vojsk v ústupovém boji a operaci,
- zvláštnosti činnosti dělostřelectva v ústupovém boji a operaci,
- zvláštnosti činnosti ženijního vojska v ústupovém boji a operaci,
- zvláštnosti činnosti letectva v ústupovém boji a operaci,
- zvláštnosti organizace velení a spojení v ústupovém boji a operaci,
- zvláštnosti vedení ústupového boje v noci,
- použití záloh (DPTZ, TZ, POZ) v ústupovém boji a operaci,
- způsob boje s nepřítelem provádějícím pronásledování (čelní, rovnoběžné, kombinované),
- způsob boje s nepřátelskými vzdušnými výsadky v ústupovém boji a operaci,
- organizace součinnosti vojsk v ústupovém boji a operaci,
- zvláštnosti organizace týlu, materiálně technického a zdravotnického zabezpečení v ústupovém boji a operaci,
- organizace pořádkové služby v ústupovém boji a operaci,
- atd.

*

Cílem obrany podle našich řádů je »udržet zaujatá postavení, odrazit útok protivníka ... atd.« Jsem toho názoru, že tento prvořadý cíl obrany, t. j. »udržet zaujatá postavení«, již neodpovídá soudobým podmínkám, vzhledem k nepochybnému mezi útočnými a obrannými prostředky. Uvedený cíl obrany mohl být úspěšně plněn v 1. světové válce, kdy útočným prostředkům se vyrovnaly obranné prostředky, obrana tak byla zcela odolná proti útoku, a proto došlo k posícní válce. V druhé světové válce vzhledem k mohutnějším útočným prostředkům (tanky, letecké bombardování) ztrácí obrana na své odolnosti, i když se zdokonalily též obranné prostředky (PT a PL zbraně) a tak se válka stává více pohybovou. Je možno usuzovat, že příští válka — vzhledem k soudobým útočným prostředkům nebývalé ničivosti, proti kterým nejsou přiměřené obranné prostředky a vzhledem k motorisaci armád — ztratí zcela posícní charakter a bude vysoce pohyblivá a manévrová. Nemůže pak již být cílem obrany »udržet zaujatá postavení«

a nelze ani tento cíl splnit. Obrana se rovněž musí stát pohyblivou a vysoce manévrovou. Jejím cílem musí být ničit nepřítele s využitím palby, úderu a manévru.

V průběhu boje s nepřítelem bude mnohdy nutno vést ústupový boj, a proto je třeba otázky ústupového boje zvládnout jak teoreticky, tak i prakticky.

K ústupu bude docházet ve velmi těžké situaci, kdy nepřítel bude v naprosté převaze a kdy jen ústupovým bojem bude možno vojska uchránit před zničením. Ovšem má-li být ústupový boj v tak těžké situaci veden úspěšně, je především nutné, aby vojska tento druh bojové činnosti dokonale ovládala. Proto upozorňuji na nutnost řešit otázky ústupového boje a operace, protože je zajisté třeba, aby vojska byla připravena k vedení bojové činnosti nejen za příznivých situací (vést útok nebo aktivní obranu), ale i na tu nejhorší eventualitu, kdy je třeba bojovat s nepřítelem, který je v drtivé převaze — aby dovedla nejhospodárněji použít svých prostředků, způsobit nepříteli největší ztráty a uchránit před zničením to nejčennější — lidi.

ZPRÁVY Z KAPITALISTICKÝCH ARMÁD

Údaje o nových zbraních pozemních sil USA

Souběžně s reorganisací svazků pozemních sil USA je uskutečňována rozsáhlá modernisace jejich výzbroje a bojové techniky.

Část zbraní a bojové techniky již prošla vývojovým stadiem a bylo přikročeno k její sériové výrobě. Podle výrobních možností jsou těmito zbraněmi a bojovou technikou přezbrojovány nebo vybavovány především nově reorganisované svazky pravidelných sil. Postupně budou novými zbraněmi vybavovány jednotky zálohy hlavního velitelství a později i pohotovostní zálohy.

Část nových zbraní a bojové techniky je dosud ve vývoji nebo prochází posledními zkouškami. S většinou vyvíjených typů je již v nových organizačních tabulkách počítáno. Až do konečného přijetí do výzbroje a zahájení sériové výroby budou zatím svazky vyzbrojeny dosavadními zbraněmi a bojovou technikou.

Počítá se, že úplné vybavení a přezbrojení jednotek, útvarů a svazků pozemních sil novými zbraněmi a bojovou technikou bude uskutečněno nejdříve v roce 1960.

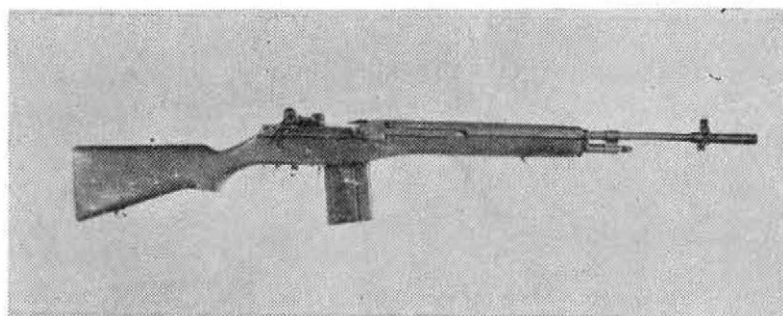
Pěchotní zbraně

7,62mm automatická puška (obr. 1 a 2)

7,62mm automatická puška je universální zbraní pěchoty. Slučuje vlastnosti pušky, samopalů, karabin a lehkého kulometu. Po vyzkoušení jejího prototypu označeného T 44 rozhodlo americké velení zahájit v příštím roce její sériovou výrobu a do roku 1960 ji přezbrojit všechny jednotky.

Puška je upravena pro střelbu jednotlivými ranami nebo dávkami. Jsou k ní vyráběny dva druhy snadno vyměnitelné hlavně (lehký a těžký typ).

S lehkou hlavní je označována M 14 (obr. 1) a má nahradit dosud používanou samonabíjecí pušku M 1 GARAND, samopal M 3A 1 a automatickou karabinu M 2. S těžkou hlavní opatřenou objímkou s dvojnožkou má označení M 15 (obr. 2), a má nahradit 7,62mm lehký kulomet BROWNING M 1918A2.

Obr. 1. 7,62mm automatická puška M 14

Obr. 2. 7,62mm automatická puška M 15

Takticko-technické údaje:

ráž	7,62 mm,
váha s lehkou hlavní	3,94 kg,
váha s těžkou hlavní a dvojnožkou	5,9 kg,
maximální teoretická rychlost střelby	700 ran/min.

7,62mm kulomet M 60 (obr. 3)

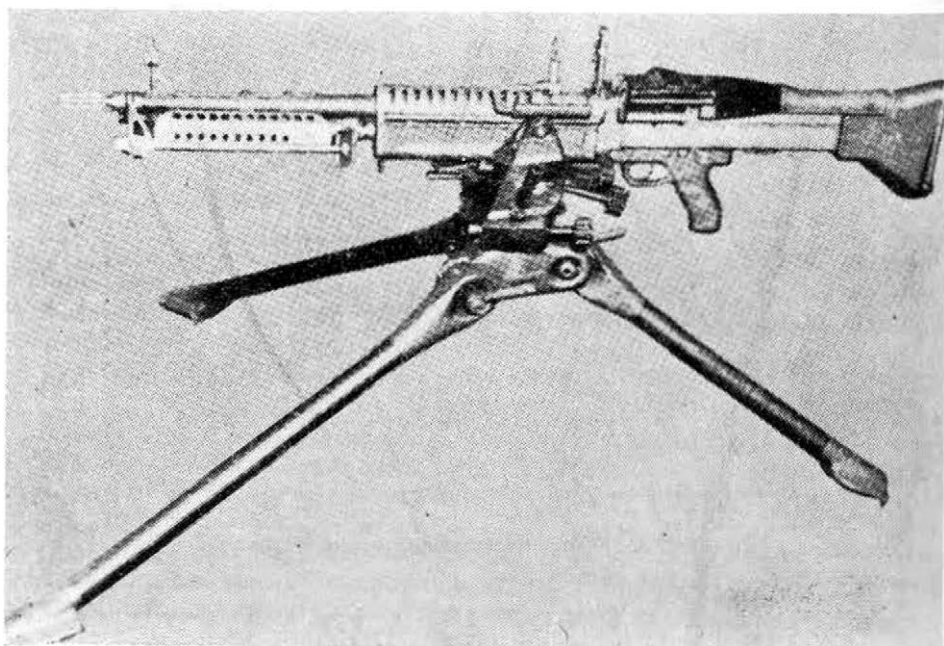
Kulomet M 60 má nahradit starší typy kulometů ráže 7,62 mm, a to vzduchem chlazený lehký kulomet BROWNING M 1919A6 a těžký kulomet BROWNING M 1919A4 a vodou chlazený těžký kulomet BROWNING M 1917A1. Společně s novou 7,62mm automatickou puškou (M 14 a 15) sníží počet pěchotních zbraní z dosavadních 7 typů na 2.

Kulomet M 60 je konstruován pro používání standardního náboje T 65 používaného armádami členských států Severoatlantického paktu. Nabíjen

je pásovým zásobníkem. Má vzduchem chlazenou snadno vyměnitelnou hlaveň. Může ho být používáno jako lehkého kulometu (za tím účelem je opatřen sklápěcí dvojnožkou), nebo při upevnění na trojramenný podstavec jako kulometu těžkého. V současné době je již sériově vyráběn a jsou jím vyzbrojovány jednotky reorganisovaných svazků pozemních sil

Takticko-technické údaje:

ráž	7,62 mm,
váha s podstavcem	10,4 kg,
délka	1092 mm,
teoretická rychlost střelby	600 ran/min.

Obr. 3. 7,62mm kulomet M 60

Dělostřelectvo

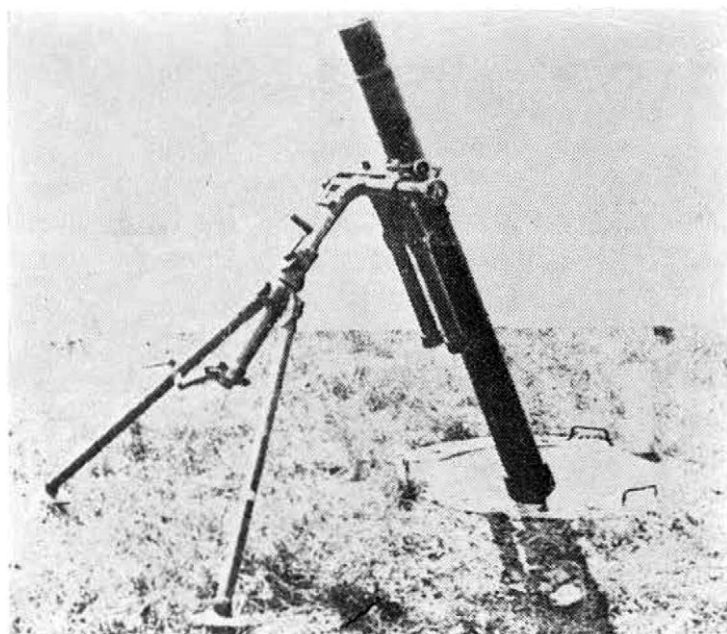
105mm minomet T 33E3 (obr. 4)

105mm minomet T 33E3 byl původně určen jen pro jednotky námořní pěchoty, později bylo rozhodnuto, že bude zaveden také do výzbroje všech svazků pozemních sil.

105mm minomet má obdobné vlastnosti jako 106,7mm minomet M 30, který je dosud ve výzbroji. Původně očekávaného střeleckého a konstrukčního zlepšení nebylo u nového minometu až na snížení váhy (asi o 73 kg) dosaženo.

Takticko-technické údaje:

ráž	105 mm,
váha	210,8 kg,
maximální dostřel	5460 m,
váha miny	11,3 kg,
váha trhaviny	3,3 kg.

Obr. 4. 105mm minomet T 33E3

175mm kanon T 145 (obr. 5)

Kanon T 145 má doplnit atomové dělostřelectva americké armády. Ve srovnání s atomovým kanonem ráže 280 mm, který je ve výzbroji oddílů polního dělostřelectva zálohy hlavního velitelství, má nový kanon některá konstrukční zlepšení. Je lehčí, dá se rychleji přepravovat a umožňuje značně zkrátit přípravu ke střelbě.

Nový atomový kanon je v současné době ještě ve stadiu zkoušek a je pravděpodobné, že jeho taktické použití bylo zkoušeno při letošních zkouškách atomových zbraní v Nevadě.

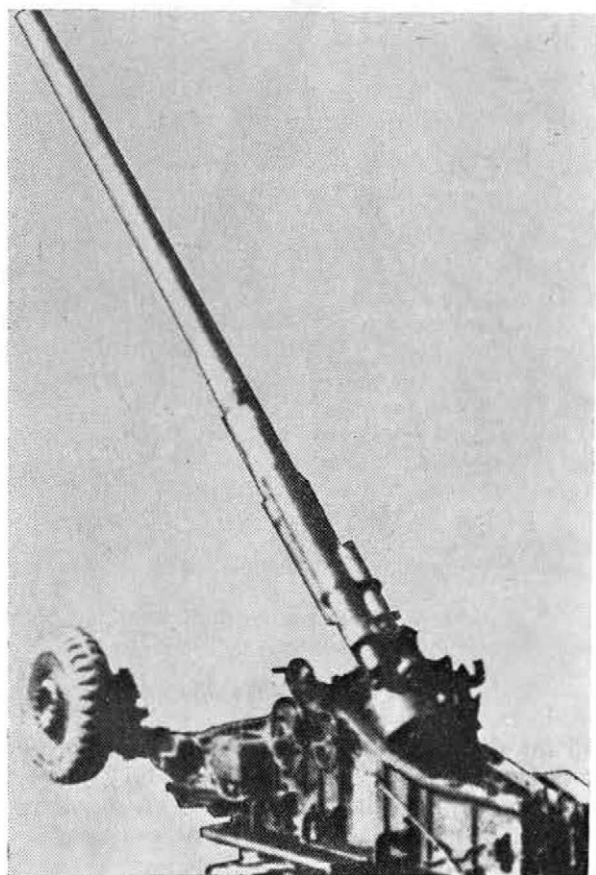
Rízené střely**Protitanková řízená střela DART (obr. 6)**

Protitanková řízená střela DART je ve stadiu posledních zkoušek a předpokládá se, že v nejbližší době bude přijata do výzbroje a že bude přikro-

čeno k její sériové výrobě. Střela má doplňovat ostatní dosavadní protitankové zbraně. Vzhledem k jejímu naváděcímu systému a dosahu může jí být výhodně použito proti cílům ve vzdálenosti 800 až 1800 m od palebného postavení střely.

Konstrukce, řídicí systém i taktické vlastnosti protitankové řízené střely DART jsou obdobné jako u francouzské protitankové řízené střely SS10.

Střela má pevnou raketovou komoru na tuhé palivo. K stabilisování letu je střela opatřena 8 stabilizačními plochami ovladatelnými pomocí elektrického řídicího mechanismu umístěného ve střele. Elektrické impulsy k ří-

Obr. 5. 175mm kanon T 145

zení letu jsou vysílány střelcem pomocí dvou tenkých ocelových drátů, kterými je střela spojena se stanovištěm střelce.

Protitanková řízená střela DART může být odpalována z pevné nebo pohyblivé odpalovací rampy umístěné na obrněném nebo jiném motorovém vozidle.

Obr. 6. Protitanková řízená střela DART

Takticko-technické údaje:

délka	1,5 m,
průměr střely bez stabilizačních ploch	0,25 m,
se stabilizačními plochami	0,9 m,
rychlost střely	160 m/vt.,
účinný dosah do	1800 m,
největší dolet (údajně)	5000 m.

Řízená střela LACROSSE (obr. 7)

Řízená střela LACROSSE je určena k podpoře pozemních sil. Vzhledem k velké přesnosti střelby může jí být použito také proti tankům a pevnůst-kám. Vývoj zkušebních typů byl ukončen a byla již zahájena sériová vý-roba. O organizačním začlenění jednotek řízených střel LACROSSE není dosud rozhodnuto.

Takticko-technické údaje:

váha	230 kg,
délka	3 m,
dosah	16 000 m,
pohonná jednotka	raketová s pevným palivem.

Obr. 7. Řízená střela LACROSSE

Protiletadlová řízená střela HAWK (obr. 8)

Protiletadlová řízená střela HAWK je určena k ničení rychlých vzdušných cílů letících v malých a středních výškách. Naváděcí systém nové střely HAWK je vybaven novým radiolokačním zařízením, které umožňuje zjišťovat a sledovat vzdušné cíle letící v malých výškách.

Střely HAWK mohou být odpalovány buď z pevných nebo pohyblivých odpalovacích ramp. Z jedné odpalovací rampy mohou být současně odpáleny tři střely.

Společně s protiletadlovými řízenými střelami NIKE určenými k ničení vzdušných cílů ve středních a velkých výškách může být protiletadlových řízených střel HAWK použito jak v systému PVOS, tak v PVO vojsk. Je pravděpodobné, že těmito střelami bude postupně nahrazena větší část kanonového protiletadlového dělostřelectva.

Střela je dosud ve vývoji a její sériová výroba nebyla dosud zahájena.

Takticko-technické údaje:

délka	4,8 m,
průměr bez stabilizačních ploch	0 35 m,
dostup (údajně)	35 000 m.

Tanky**Lehký tank T 92 (obr. 9)**

Americké pozemní síly zkoušejí nový lehký tank T 92, který má nahradit lehký tank M 41E1 WALKER BULLDOG, který je ve výzbroji prů-

Obr. 8. Protiletadlová řízená střela HAWK

zkumných jednotek pěších a obrněných divisí a lehkých obrněných pluků.

I po zavedení tanku do výzbroje má být pokračováno na konstrukčním zlepšení tak, aby byl schopen přepravy vzduchem.

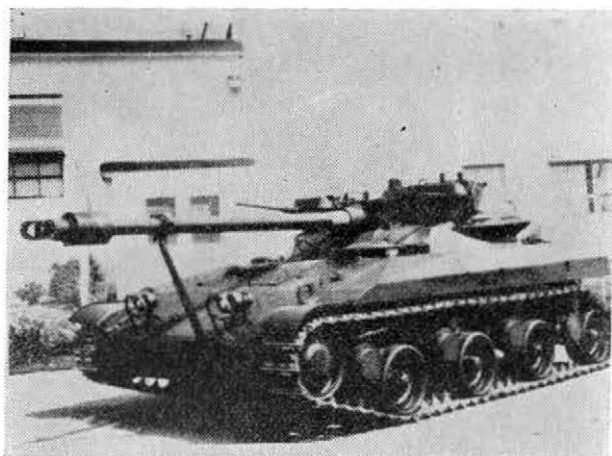
Takticko-technické údaje:

váha	18 t,
výzbroj	kanon 76mm,
	1 kulomet 7,62mm,
	1 kulomet 12,7mm.

Těžký tank M 103 (obr. 10)

Těžký tank M 103 zaváděný v současné době do výzbroje amerických ozbrojených sil je podobný střednímu tanku M 48 PATTON, který je ve výzbroji pěších a obrněných divisí americké armády. Na rozdíl od tanku M 48 má těžký tank M 103 větší ráž kanonu, větší akční radius a lepší konstrukční provedení a je odolnější proti účinkům protitankových i atomových zbraní.

Novým těžkým tankem měly být původně vyzbrojeny prapory těžkých tanků u obrněných divisí. Avšak vzhledem k dlouhé době vývoje tohoto tanku a k zrušení praporu těžkých tanků u obrněných divisí a jeho nahrazení praporem středních tanků nebude nový těžký tank zaváděn do vý-

Obr. 9. Lehký tank T 92

zbroje obrněných divisí. Očekává se, že tanky tohoto typu budou vyzbrojeny tankové jednotky a útvary zálohy hlavního velitelství.

Takticko-technické údaje:

váha	50,6 t,
osádka	5 mužů,
výzbroj	kanon 120mm, 2 kulomety 7,62mm, 1 kulomet 12,7mm,
akční radius	160 km.

Obr. 10. Těžký tank M 103

Přípravy k zahájení výstavby místní domobrany a protivzdušné obrany státu v západním Německu

Na podzim t. r. mají být v západním Německu zahájeny organizační přípravy k výstavbě místní domobrany a protivzdušné obrany státu. První branci mají být do těchto jednotek povoláni již na jaře 1958. Budou to převážně příslušníci ročníků 1927 až 1936, kteří za druhé světové války nekonali vojenskou službu.

Celkový početní stav stálých jednotek místní domobrany, složených jednak z branců, jednak z vojáků z povolání, má být asi 20 000 a početní stav stálých jednotek protivzdušné obrany státu asi 30 000 osob.

Snižování početního stavu důstojníků štábů spolkové armády

Spolkový ministr obrany Strauss nařídil přemístit s okamžitou platností asi 250 důstojníků v hodnosti poručíka až majora ze štábů a správních úřadů spolkové armády a asi 150 důstojníků z přijímacích úřadů pro nábor dobrovolníků k jednotkám a útvarům. Opatření má údajně napravit dosavadní kádrový stav. U jednotek a útvarů je značný nedostatek důstojníků, ale štáby a správní úřady jsou jimi přesyceny. Při projednávání této otázky navrhovala parlamentní frakce Svobodné demokratické strany (FDP), aby na přechodnou dobu bylo k jednotkám povoláno 1200 bývalých důstojníků a poddůstojníků bývalého wehrmachtu, kteří jsou nyní ve výslužbě.

Zintenzivnění výcviku 10. americké speciální skupiny

V červenci, srpnu a září 1957 má být zintenzivněn výcvik příslušníků 10. americké speciální skupiny, umístěné v BAD TÖLZ (NSR). 10. speciální skupina o počtu asi 800 mužů byla přesunuta z USA do západního Německa v roce 1953. Bojová příprava příslušníků této jednotky je zaměřena na provádění sabotážních a destrukčních prací v týlu protivníka a na vedení boje za zvláštních podmínek. Kromě speciálního odborně vojenského školení jsou organizovány jazykové kursy, kde se vyučuje zejména ruštině, češtině, polštině, němčině a některým asijským jazykům. S použitím některých příslušníků 10. speciální skupiny je možno počítat na území lidové demokratických států a SSSR už v míru.

Dodávky zbraní hromadného ničení členským státům Severoatlantického paktu

Podle oznámení ministerstva obrany USA dodají Spojené státy americké v nejbližší době západoněmecké armádě 100 protiletadlových řízených střel NIKE. Kromě toho má podle prohlášení italského ministra obrany Tavianiho italská armáda dostat od USA 1 oddíl dělostřeleckých raket HONEST JOHN a 3 oddíly protiletadlových řízených střel NIKE. U obou druhů zbraní je možno používat atomové munice. Dodávky těchto zbraní jsou v souladu s rozhodnutím Rady Severoatlantického paktu z prosince 1956 o vyzbrojení všech zemí tohoto agresivního bloku atomovými zbraněmi. Smlouvy o dodávkách dělostřeleckých raket HONEST JOHN a protiletadlových řízených střel NIKE uzavřely USA na jaře t. r. již s Norskem, Dánskem a Holandskem.